

Krikščionių tikėjime per Kalėdas švenčiamas Jėzaus, pasaulio Šviesos, gimimas. O pagonių tikėjime Kalėdos žymėdavo metų laiką, kada vėl ima ilgėti dienos, kada saulė pradeda sugrįžti. Yra dar išlikusios pagoniškos Kalėdų dainos, garbinančios grįžtančią saulę. Joms būdingi priedainiai „leliu kalėda“, „leliumai“, „alelium kalėda“, „aladumai ladum“.

Dar XX-to amžiaus pradžioje lietuvių Kūčių ir Kalėdų papročiuose pynėsi krikščionybės ir pagonybės elementai. Netgi dabartiniai lietuvių papročiai turi pagoniškus papročių liekanų. Spręsk pats.

Lietuviškas Kūčių stalas (iš azuolas.prienai.lm.lt)

Pagonybės laikais naktį prieš Kalėdas lietuviai maitindavo savo prosenių vėles. Ant stalo būdavo padėti 12 patiekalų (dėl dvylikos mėnesių). Jų tarpe buvo kūčia - košė, pagaminta iš kviečių grūdų bei aguonų ir pasaldinta medumi. Iš to ir atsirado Kūčių pavadinimas.

Kūčia (iš jovita.lt)

Šiom dienom per Kūčių vakarienę šeimninė panašiai stengiasi paruošti 12 patiekalų. Ir panašiai, kaip pagonybės laikais, prieš vakarienę visi prisimena artimuosius mirusiuosius - jiems palieka tuščią vietą prie stalo. Visa tai paveldėta iš pagonybės laikų.

Tačiau pridėti ir krikščioniški elementai - prieš valgį pasimeldžia ir palinki vieni kitiems Kristaus ramybės.

Pagonybės laikais po Kalėdų žmonės lankydavo vieni kitus, vaišindavosi. Elgetos prašydavo „plotkelės“ – reiškia, išmaldos. Tą plotkelę vadindavo kalėdaičiu. Šiais laikais prieš Kūčių vakarienę lietuviai dalinasi plotkelėmis – kalėdaičiais.

Kalėdaičių pasidalinimas (iš skrastas.lt)

Dabar Kalėdos švenčiamos beveik visame pasaulyje, nors daug kur prarado savo švento laikotarpio prasmę. Atsirado tokių elementų kaip Kalėdų Senelis, žaislai, blizgučiai, puoštos eglutės, dovanos. Miestai puošiami mirgančiomis lemputėmis, prekybininkai kasmet vis anksčiau ima siūlyti šventines nuolaidas. Panašiai yra ir Lietuvoje. Tik Lietuvoje eglutę mėgsta puošti šiaudinukais.

Eglutė su šiaudinukais Kauno muziejuje (iš kaunomuziejus.lt)

Kalėdų eglutė prie Vilniaus katedros (iš vilniusfestivalis.lt)

Ką galvoji apie Kūčias ir Kalėdas? Ar sutinki, kad lietuvių krikščionių papročiuose yra pagoniškus elementus? Parašyk mums: redaktore@laikaikams.org

Žodynėlis.

pagoniškas tikėjimas: monoteistinių judaizmo, krikščionybės ir islamo religijų atstovų naudojamas terminas, apibūdinantis senas ikikrikščioniškas religijas. Lietuvių pagoniškas tikėjimas buvo politeistinis su animizmo ir panteizmo elementais. Tai reiškia, kad lietuviai garbino daugiau negu vieną dievą, tikėdavo, kad mirusių vėlės (sielos) apsigyvena medžiuose ir sudievinio gamtos reiškinius (pvz., perkūną, žemę ir panašiai); *pagan religion*

priedainis: dainos pasikartojanti dalis, refrenas; *refrain*

vėlė: mirusio žmogaus siela; *soul of the dead*

patiekalas: kas patiekta valgyti, atskiras valgis; *dish*

elgeta: ubagas; *beggar*

plotkelė: plokščia duona, iškepta be mielių ar raugo; *wafel*

išmalda: auka, duodama pavargėliui, elgetai, arba prašančiam; *alms, charity*

prekybininkas: kuris užsiima daiktų pardavimu; *merchant*

nuolaida: nupiginimas; *discount*

šiaudinukas: iš šiaudų padarytas papuošimas. Štai keleta pavyzdžių:

